

BLED

KAZALO

BLED.....	1
KAZALO.....	1
.....	2
1. INFORMACIJE.....	2
2. ZNAMENITOSTI.....	3
2.1. GRAD.....	4
2.2. JEZERO.....	4
2.3. OTOK.....	4
2.4. SOTESKA VINTGAR.....	5
2.5. GRAŠČINA GRIMŠČE.....	5
3. POSEBNOSTI KRAJA.....	5
3.1. IZVOŠČKI - "FIJAKARJI".....	6
3.2. TRADICIONALNI PREVOZI NA OTOK S "PLETNO".....	6
3.3. KREMNE REZINE.....	6
4. LITERATURA.....	6

1. INFORMACIJE

1.1. Osnovni podatki

Nadmorska višina 501 m, višina grajskega hriba 604 m, višina hriba Straža 646 m. Število prebivalcev 5476. Turistična zmogljivost 4000 ležišč. Nadmorska višina jezera 475 m, dolžina 2120 m, širina 1380 m, površina 144 ha, največja globina 30,6 m, najvišja letna temperatura vode 24 °C.

1.2. Lega

Bled leži na severozahodnem delu Slovenije, ob vznožju Julijskih Alp ter blizu sotočja Save Bohinjke in Dolinke. Dostopen je v vsakem letnem času. Železniška postaja Lesce-Bled (4 km) leži na progi Oste (München – Salzburg – Beljak – Ljubljana – Beograd – Istanbul – Atene). Železniška postaja Bled pa leži ob progi Beljak – Jesenice – Nova Gorica – Koper ali Gorizia (Italija). Od državne meje z Avstrijo (Wurzenpaß – Korensko sedlo) ali Italijo (Fusine Laghi – Rateče) je 47 km. Najbližje mednarodno letališče Ljubljana – na Brniku je oddaljeno 36 km.

Z rednimi avtobusnimi zvezami pa je Bled povezan z bližnjo okolico in vsemi večjimi kraji v Sloveniji.

1.3. Podnebje

Bled ima blago, zdravo, subalpsko klimo z najdaljšo kopalno sezono od vseh alpskih letovišč. Z grebeni Julijskih Alp in Karavank je zaščiten pred mrzlimi severnimi vetrovi. V sezonskih mesecih ni megle. Srednja mesečna temperatura v juliju je +17,9 °C, v januarju -1,7 °C.

1.4. Zdravilna voda

Termalni vrelci, ki so zajeti v treh plavalnih bazenih Grand hotela Toplice (23°C) in hotelov Park in Golf (28° -voda je ogrevana), omogočajo poleg prijetnega kopanja tudi uspešno zdravljenje menedžerskih bolezni, izčrpanosti, nevrovegetativnih motenj in starostne onemoglosti. Analiza termalne vode v Grand hotelu Toplice po prof. dr. V. Kletzinskem: stalna temperatura izvira znaša 23°C. 10 litrov vode vsebuje 1520 ccm proste ogljikove kisline in 5,36 g izvirnih soli, ki se sestojijo iz: kloronatrija 0,12 g, natrijžveplene kisline 0,57 g, natrijogljikove kisline 0,30 g, kalcijogljikove kisline 2,31 g, magnezijogljikove kisline 1,16 g, ogljikove železooksidne kisline 0,44 g, kremenčeve kisline 0,27 g, ilovice, fosforne soli, mangana in drugega.

2. ZNAMENITOSTI

2.1. Grad

Nekdaj:

Leta 1004, ko je nemški cesar Henrik II. podaril blejsko posest briksenškemu škofu Albuinu, je stal na kraju današnjega gradu prav verjetno samo romanski stolp, ki ga je varovalo obzidje proti položnemu grebenu grajskega hriba. V zrelem srednjem veku so dogradili še stolpe in izpopolnili utrdbeni sistem. Zanimiv je vhod skozi zunanje obzidje z gotskim lokom in dviznim mostom čez zdaj zasuti jarek. Poslopja, dograjena v baročni dobi, so končala arhitektonski razvoj grajskega kompleksa. Razvrščena so okoli dveh dvorišč: ob spodnjem so bila gospodarska poslopja, ob zgornjem pa stanovanjski prostori. Dvorišči je povezovalo stopnišče sredi baročnega trakta. Najzanimivejša od ohranjenih stavb je prav gotovo kapela na gornjem dvorišču, posvečena škofu sv. Albuinu in sv. Ingenuinu. Nastala je v 16. stoletju, okrog leta 1700 so jo barokizirali in v celoti poslikali z iluzionističnimi freskami. Ob oltarju sta upodobljena donatorja blejske posesti, nemški cesar Henrik II. in njegova žena Kunigunda. Fragmenti reber s porušenega gotskega oboka so vzdani v steno sobe sosednjega, danes muzejskega trakta. Številni grbi, naslikani v fresko tehniki ali vklesani v kamen, krasijo posamezne grajske stavbe. Ob robu gornjega dvorišča stoji lopa, ki je na aksinometričnem načrtu zaznamovana kot stolpič. Leta 1947, ko je pogorelo ostrešje gradu, in ob prvem povojnem arheološkem izkopavanju na Bledu 1948 je Narodni muzej predlagal konzervacijo grajskega kompleksa. V letih od 1951–1961 je bil ta pod vodstvom inž. arh. Toneta Bitenca z denarjem občine Bled restavriran in oplemeniten z nekaterimi arhitektonskimi detajli.

Danes:

Urejen je kot razstavni objekt. Prostori v reprezentančnem traktu ob kapeli, ki je najbolj zanimiva stavba, prikazujejo najstarejšo zgodovino Bleda vse od prvih izkopenin in ter grad po posameznih stopnjah zgodovinskega razvoja s takrat značilno opremo. Oprema ni z Blejskega gradu, je pa pomembna za ilustracijo stanovanjske kulture v obdobjih, ki jih je preživel.

2.2. Jezero

Jezero je nastalo ob umiku Bohijskega ledenika. Dolgo je do 2120, široko do 1380 m, največja globina je 30,6 m, po izvoru je tektonsko. Bohinjski ledenik je naravno tektonsko udorino po zadnji würmski poledenitvi poglobil in ji dal današnjo obliko. Kotlino je zalila voda, ko se je led stopil. Večjih naravnih pritokov jezero nima, napaja ga le nekaj studencev. Termalni vrelni v severovzhodnem delu so zajeti v treh plavalnih bazenih – Grand hotela Toplice, hotelov Park in Golf. Slikovitost poudarja otok v zahodnem delu jezera.

2.3. Otok

Eno od prvih stvari, ki jih opazimo na Blejskem jezeru je prav gotovo Blejski otok. Otok je kar dobro prekrit z zelenjem, ki skoraj zakriva otoške zgradbe; to so zvonik, cerkev, kaplanijo in proštijo ter malo puščavnico. O otoku obstaja veliko legend, eno je v svojem mojstrskem delu uporabil celo naš največji pesnik France Prešeren. Legenda, ki jo je uporabil, pravi da je bilo na otoku svetišče staroslovanske boginje Žive, ki naj bi ga varovala Bogomila in Staroslav. Na otoku so odkrili 124 grobov s skeleti iz 9. do 11. stoletja. V tem času pa so bili narejeni tudi temelji predromanske kapele. Verjetno gre pri tej stavbi za sled misionarskega delovanja oglejskega patriarha Pavlina, sodobnika Karla Velikega.

Enoladijsko gotsko cerkev z velikim prosto stoječim zvonikom so ob južni strani zgradili leta 1465, ko je prvi ljubljanski škof Sigmund Lamberg posvetil novi prezbiterij in glavni oltar.

Prosto stoječi zvonik je prav tako posebnost, saj kaže značilen vpliv beneške šole. Sam zvonik je visok 52 m, zanj pa je značilen tudi gotski obok nad vhodom in pa kamen, ki se mu reče ajdovo zrnje in ima veliko luknjic, iz katerega je bil obok v 14.-15. stoletju tudi narejen. Sredi 17. stoletja so na mestu gotske cerkve sezidali podložno, banjasto obokano zgodnjebaročno cerkev, ki so jo leta 1685 prezidali. Glavni oltar z razgibano baročno arhitekturo in bogato pozlačeno rezbarijo datira v 40. leta 18. stoletja. Oltarna kipa predstavljata donatorja blejske posesti Henrika II. in njegovo ženo Kunigundo. Leseni reliefi na oltarni mizi in tabernakelj so iz 2. polovice 19. stoletja. Posebna znamenitost otoške cerkve pa je zvon želja, ki privlači mnogo turistov in je bil izdelan leta 1534 v Padovi; izdelal ga je F. Patavino. Zvonovi v zvoniku so iz 1. polovice 18. stoletja. Druge zgradbe in pa obzidje, ki varuje zgradbe na platoju so dobile končno obliko v 17. stoletju. Leta 1655 je nastalo monumentalno stopnišče z 99 kamnitimi stopnicami, ki vodijo na vrh otoka. Cerkev je bila leta 1972 restavrirana. Vodnjak na otoku je bil urejen leta 1888. Uredil ga je Windischgraetz, v spomin princesi, ki je umrla zelo mlada. Ta voda je iz naravnega izvira in je pitna.

2.4. Soteska Vintgar

Sotesko v neposredni bližini Gorij, približno 4 km severozahodno od Bleda, sta februarja leta 1891 odkrila Jakob Žumer, gorjanski župan, kartograf in fotograf Benedikt Lergetporer. Odkritje je bilo naključno, in to v času, ko je bil vodostoj Radovne, ki teče skozi Vintgar, izredno nizek. Na svojo raziskovalno pot sta se podala iz Spodnjih Gorij proti Blejski Dobravi. S trudom sta se prebila skozi sicer neprehodno sotesko. Odkrila sta toliko naravnih lepot, da sta se odločila ustanoviti gradbeni odbor. Sotesko so uredili za ogled, predvsem gostov z Bleda.

Javna otvoritev je bila 26. avgusta 1893. Soteska Vintgar, dolga 1,6 km, je zarezana med navpičnimi stenami hribov Homa in Boršta, krasi pa jo Radovna s slapovi, tolmoni in brzicami. Pot vodi preko mostov in t. i. Žumrovih galerij ter se končuje z mostom nad mogočnim 16 m visokim rečnim slapom Šum. Zaradi naravnih lepot je bil Vintgar uvrščen med pomembnejše turistične zanimivosti Slovenije, in število obiskovalcev se iz leta v leto veča. V eni smeri obiska soteske lahko izkoristite možnost "razgledne pešpoti" preko Homa do sv. Katarine (zgodovinska cerkvica in prelep razgled).

Pri vhodu in pri slapu Šum se lahko okrepčate v bifejih. Dostop z avtomobili in avtobusi je možen do parkirišča pred vhodom v sotesko.

2.5. Graščina Grimšče

Graščina sredi naravnega parka na Rečici je bila last baronov Grimšicev, med katerimi je bil posebno poznan Jurij Adam Grimschitz, soustanovitelj kranjske akademije ved "Academia operosorum" v Ljubljani. Ahac pl. Grimšič je postavil novo graščino in tudi to so okoli leta 1850 prenovili, Ivan baron Grimšič pa jo je prodal diplomatu in tajnemu svetniku baronu Josefu Schweglu, rojaku iz Gorij. Leta 1887 do 1902 so jo preurejali, po prvi svetovni vojni pa jo je podedoval naš politik in diplomat dr. Ivan Švegel. Preimenoval jo je v Wilsonio v zahvalo predsedniku ZDA Wilsonu. Zdaj spet nosi ime Grimšice.

3. POSEBNOSTI KRAJA

3.1. Izvoščki - "fijakarji"

Izvoščki oz. "fijakarji" vas lahko popeljejo na vožnjo okrog jezera in na Blejski grad. Možnih je tudi mnogo izletov v bližnjo in daljno okolico; do Vintgarja, skozi vasi Gorje, Podhom in Zasip ali pa skozi Mlino, Selo, Ribno, Bodešče in Koritno, kot tudi do igrišča za golf ali Šobca.

Po dogovoru vas zapeljejo celo do Begunj in Drage, Kroke ali Bohinja.

Postajališče pri Festivalni dvorani, (tel. (04) 574 11 21).

3.2. Tradicionalni prevozi na otok s "pletno"

Otoška cerkvica z zvončkom želja vabi k ogledu prav vsakega obiskovalca. Sem se boste najlažje zapeljali s tradicionalnim čolnom - pletno. Prijetna vožnja po jezeru vključuje polurni postanek na otoku (oz. po dogovoru). Pletnarji vas pričakujejo v Zdraviliškem parku, pod hotelom Park, na Mlinem in v veslaškem centru.

Po dogovoru so možne tudi druge vožnje po jezeru.

3.3. Kremne rezine

Simbol blejske kulinarike je kremna rezina, poznana že nekaj desetletij. Kremne rezine lahko kupite tudi drugod, ampak prava, blejska, je le ena. Ištvan Lukačevič, nekdanji vodja slaščičarne hotela Park, je dolgo preskušal recepte in uspelo mu je. Tudi danes slovijo kremne rezine, ki jih pripravljajo prav v tej slaščičarni, prodajajo pa v Kavarni nasproti hotela.

In v čem je skrivnost – pravzaprav je niti ni – važne so le izkušnje. Teh pa na Bledu ne manjka, saj so v zadnjih 40 letih naredili in prodali kar 7 milijonov t. i. kremšnit. Zlato zapečena podloga iz listnatega testa, narejenega z maslom in ne margarino, slastna vanilijeva krema, ravno prav gosta, torej z ravno prav moke, saj če je le te preveč, ni tako dobra, če pa premalo, se ob rezanju razleze. Čeznjo pride še stepena sladka smetana in ponovno hrustljivo listnato testo potreseno s sladkorjem v prahu. Le komu se ne bi pocedile sline ...

4. LITERATURA

- GORENJSKA A-Ž: priročnik za popotnika in poslovnega človeka, Marko Vidic, Pomurska založba, 1994
- BLED 1000 LET, Jože Dežman, Didakta, 2004
- BLED – TUEISTIČNE INFORMACIJE, Bled turistično društvo, 1996
- BLED, TA NAŠ BLED, Benedik Božo, Eurodesign, 1993
- BLED NEKOČ IN DANES, Benedik Božo, Višja strokovna šola za gostinstvo in turizem, 2003